

Kultur och okultur

I den kulturdebatt, som under våren förts på skilda håll, har ordet gerillakultur dykt upp. En ung socialdemokratisk borgarrådssekreterare på Stockholms stads kulturrotel försvarade helhjärtat "gerillan" som ansvarig för en snuskföreställning på en teater, som är stödd av kommunala anslag. Gerillan skulle utgöras av vänstergrupperna, som anser att varje handling är en politisk handling och att varje traditionell kulturform, som tex teater, måste ha en avsikt i förhållande till samhället. Eftersom grupperna representerar den extrema vänstern, är det givet att avsikten med deras verksamhet är att undergräva det samhälle och den kultur, som vi lever i.

Vad gerillakultur egentligen innebär får man något begrepp om i ett häfte av Ord och Bild, som ännu med orätt kallar sig en nordisk kulturtidskrift. Gerillakulturen "kommer inte uppifrån". Den "skapas för att hos massan väcka ett medvetande om dess roll i samhällsförvandlingen", den är en "alternativ kultur" som i stor utsträckning är en "antikultur" (Torsten Bergmark). Intressant är inte bara att den "vänder sig mot det auktoritära i finkulturens tillverkning" utan också att "professionalismen betraktas som auktoritär till sin natur" (Birgitta Bergmark). Det sistnämnda betyder, att den som kan något, en konstnär, en skådespelare, i och med sitt kunnande är misstänkt. Han sprider sin kultur uppifrån. Av honom krävs då att han "lämnar sin perverterade kär-

lek till originalet (originalitet?) hemma" och uppträder i en gruppbildning, en "storform" (Göran Palm).

Allt detta berör huvudsakligen den form i vilken gerillakulturen visar sig. Innehållet framgår av den nya kulturens manifestationer, såsom kårhus- och konstfackockupationerna, de politiska sånggrupperna, Alternativ jul, utställningarna Sköna stund och Den rike manens bord, men också lundajuristernas antifakultet, Unga filosofers antiuniversitet, RAR som är uttytt Revolutionära arkitekters riksförbund, och mycket annat. Göran Palm, från vilken uppräkningsen är hämtad, berömmar särskilt Sköna stund. "Ansvarskännande föräldrar och ämneslärare vandrar förvisso skyggt och desorienterat omkring" medan barnen "väller in i nyfikna, diskuterande, ibland chockerade horder". Uttryckt i klarspråk vill detta säga, att barnen kan man förgifta med en sådan utställning, medan de som har ansvar för barnen skall skrämmas att skyggt hålla sig tysta.

I denna tidskrift 1969/1 har redan utställningen Sköna stund karakteriserats: den är grovt antidemokratisk och grovt osann och, kan man tillägga, ovanligt rå i sin ensidiga personföljelse. Det sista draget är tillräckligt för att visa, att den är en produkt av ett släkte av fanatiker, som vid många tillfällen lämnat förskräckande spår i historien. De franska och ryska revolutionernas terror liksom den tyska nazismen ger exempel på fanatismens följder.

Att okulturen döljer sig under beteckningen alternativ kultur eller antikultur skall inte bedraga någon. Nya, eller alternativa, uttryck för kultur hör till utvecklingen, och så kommer denna, får man hoppas, att fortsätta. Och om antikulturen skulle innebära att någon vill reda sig utan kultur, är detta inte heller nytt. Däröfver skrev Rousseau, och i detta antikulturella tillstånd försökte Jonas Love Almquist leva. Men okultur eller gerillakultur är något annat. Det är förstörelse för dess egen skull. Det är att skända vad andra håller heligt, det är nedbusningen som ideal. Hur mycket än vissa aningslösa försvarare talar om att gerillakulturen är en form för legitim samhällskritik, att den vill förändra vårt samhälle i socialistisk riktning, så är dess ledare väl medvetna om vart de syftar.

Det är angeläget att skilja mellan ledarna och de ledda, eller de förledda. Att nya kulturyttringar väcker diskussion och opposition är naturligt. Att ungdomar engagerar sig i kulturdebatt och kulturskapande — eller som många anser överengagerar sig — är glädjande, även om man ibland skulle önska att det skedde med bättre smak. Och särskilt vår materiella kultur har utvecklats så långt och snabbt, att det skett på bekostnad av andra värden. Miljöde-

batten har visat det. Men att bota de fel, som industrier har åstadkommit, genom att skrota ned fabrikerna, är inte det rätta sättet.

Vi har också kulturvärden i vår humanistiska tradition, byggd på kristen grund och ännu medvetet eller omedvetet anknyttande till denna. Tack vare denna tradition har vi lärt att behandla medmänniskor med hänsyn, att stifta milda lagar, att skilja mellan sak och person. Vi kallar detta demokratisk ordning och gör vårt bästa för att tillämpa den. River man undan grunden, och saknas de moraliska hämningarna, blir våldet snart accepterat som metod och diktaturen som resultat. Inte för inte leker all gerilla med tanken på en revolution.

Inget samhälle behöver emellertid vara så hänsynsfullt att det understödjer en revolution mot sig självt. Okultur måste alltid bekämpas. Det går att göra det. Bojkotter av utställningar, kritik av föreställningar och uppträdanden, allt sådant är nyttigt. Inte minst tidningarna kan härvidlag göra mycket — från Sveriges radio finns tyvärr för närvarande ingen hjälp att hämta. Skolorna kan göra sitt, och ingen skolledare bör tro att flathet mot extremister hör till skyldigheten i en demokrati.